

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Ioannis Ioviani Pontani. De Aspiratione Libri duo. Charon
Dialogus. Antonivs Dialogus. Activs Dialogus. Aegidivs
Dialogus. Asinvs Dialogus. De Sermone Libri Sex. Belli,
Qvod Ferdinandvs Senior ...**

Pontano, Giovanni Giovano

Venetiis, 1519

Ioannis Ioviani Pontani De Bello Neapolitano Liber Secvndvs.

urn:nbn:de:hbz:466:1-12960

IOANNIS IOVIANI PONTANI
DE BELLO NEAPOLITANO
LIBER SECVNDVS.

Nitio insequentis anni, qui fuit millesimus quadringentesimus sexagesimus primus a Christi natali die annus, Robertus Sanseuerinius, quod in partis Andegauensis, desperatis Ferdinandi rebus, inuitus declinasset, aspirante iam regis rebus fortuna, cum de se Regi conciliando consilium cepisset, clam ad illum misit, qui reditum eius in Campaniam inuitaret. Itaque Rex cititer Idus Ianuarij ex hybernis mouens in agrum Vesuuium magna cum parte copiarum proficiscitur, Nec multis post diebus Robertus ad eum uenit, ubi communibus de rebus cum diutius consultassent, tandem placuit uti ille cum Roberto Ursino, ex parte exercitus Cossentia maturaret, ad ferendum arci auxilium, quae in dies arctius premebatur. Hi mature necessarijs ad expeditionem comparatis, paucis diebus magno itinere confecto, pluribus interim castellis captis, aut deditis, Campaniarum cum ad flumen peruenissent, non longius duobus millibus passuum a Cossentia, ibi instructo exercitu, tantisper in acie steterunt, donec praemissa turma equitum de aduentu suo Franciscum Siscarum arcis praefectum certiore fecere, qui septem iam menses inclusus tenebatur. Inde ad Castellum Francum profecti partim intra oppidum, partim sub moenia confedere. Quo tempore Lucas etiam Sanseuerinius affuit tribus cum peditum millibus, equitibusque sescentis, Roberti uoluntatem secutus. Hi consilijs prius communicatis, iusserunt milites corpora curare. Postridie autem albescente caelo iussis militibus se ad pugnam parare instructo agmine Cossentiam petunt. Est ante urbem propter Bissentium flumen locus, cui nomen est, ad Reuocatos, forum reru uenaliu. Huc postquam duces cum exercitu peruenere, inito simul consilio, cohortati milites, ut se praede magis quam pugnae acingerent, decreuerunt montem occupare, quae arci ab ocausu aduersus est. Is mons magna manu a Nicolao Antonio Caruleo tenebatur. Namque hostes de aduentu Robertorum edocti, coacta manu septem millium peditum et propinquis oppidis, montem occupauerunt. Equites magno impetu facto, peditum et monte facile deiiciunt, qui pugnae parum assuetus ubi equitem confertis ordinibus inferri uidit, pars abiectis armis, fuga sibi consulit, alij dum hortante Caruleio certamen inuenit, irruente equite aut capiuntur, aut uulnerantur, nec multo post uniuersi in fugam uersi montem liberum

equitibus relinquunt. Quócirca duces uictoria ac celeritate freti, ne
 quod cuius tempus ad prospiciendum relinquerent; statim e monte
 descendunt. Sisac arcis praefectus praemissis, qui rem certius explora-
 rent (uerebatur enim ne fraude peteretur) ubi superata conualle ue-
 nire ad se copias instructas uidit, & utrunq; duces, signa, militemq;
 cognouit, cohortatus uti rem impigre gererent, intra arcem eos accipit.
 Tum Robertus Ursinus quo spe, animisq; militem implet, quod etiã
 celeritatis praesidio utendum intellegebat. Milites inquit in urbe uobis
 prandendum est. Maesti uirtute estote, uallum mecum rescindite. Quo
 dicto acensus miles, alius uallum rescindit, alius aggerẽ diruit, pars
 cominus pugnant munitionem peruadit. Qui pro munitionibus pu-
 gnabant, uix prima impressione sustentata, proiectis armis se se fu-
 gae mandant, qbus inmixtus pedes declinem per locum nullo ultra
 obistente, urbem ingreditur. At ciues repentina re attoniti non obuia
 ire hosti, non arma capere, non obiectis repagulis urbis uias obsidere,
 alius domo se se includere, alius militi manum dare, pleriq; in tem-
 pla confugere, mulieres, impuberes, senes clamore, lamentatione, heu-
 latu caelum implebant. Militum irruptionibus, portarum claustro-
 rumq; fragore tecta, uiaeque resonabant. Interea Ursinus urbis porta
 securibus effracta, equitatum immisit. Hic uero tota urbe peruagatus
 miles, quod tunc omnino capta urbs uideretur, nihil reliqui facere, nõ
 profanis, non sacris parcere, pro cuiusq; ira, ac libidine res geri, ra-
 pi uirgines, matres spoliari, pueros e parentum complexu diuelli, lu-
 ctu, ac miseratione ciuiũ nõ domus, nõ uiae, nõ tẽpla uacua eẽ, oĩa de-
 mum acerba, foeda, crudelia in uictos fieri. Interdum uictores ipsi,
 dum alius alij praedae cupiditate uim infert, arma in se conuertunt.
 adeo miserabilis facies direptionis erat. Capta igitur ac direpta urbe,
 cum foedae etiam tempestates accidissent, diebus aliquot militi ad quie-
 tem concessis, de communi ducum sententia, placuit, productis ex ur-
 be copiis, magno prius in arcem conuatu conuecto, finitima loca ten-
 tare. Itaq; magna cum fiducia, maiore hostium metu cõsentia egres-
 sis Silanum statim deditur, inde Martoranum, ac Neocastrum. Nam
 Centilia, Franciscusq; Neocastrensis Comes diffisi mœnibus Maïdam
 concesserant. Neq; ita multo post Bisimianum per uim captum. Quae
 res regionem uniuersam longe maiore formidine impleuit. Oppido
 enim in editis, ac praeruptis locis sito, habitatoribus frequenti, quo in-
 ermi uix militi patere accessus existimaretur, primo impetu expugna-
 to, nihil ijs ducibus, nihil tali militi inuiũ, atq; inaccessum fore metus
 persuadebat, nec aberat quin breui maximam regionis partem in Re-

gis ditionem redigerent. Quod sentiens Tarentinus confestim iacobū Picinum ē Marrucinis arcessit, qui Roberti a gros, oppidaq; quæ in Lucanis essent, vastaret. Itaq; per Samnites profectus Picinus Montem aureum ad motis æneis tormentis primum expugnauit. dein Caluanicum dolo, magis quàm uirtute captum diripit, parua etiam aliquot castella, uicosq; plurimos populatur. ferro igniq; quæ iret, cuncta vastat corrumpitq; suos ingenti præda, hostes metu ac pauore plurimo afficit, ut nec Rex, licet misso satis cum ualida manu Roberto Calatino, eius cohibere impetus posset, et Sanseuerinus incepto desistere cogeretur. Cæterum ille inuito cum Ursino consilio, quo regressus esset eorum formidolosior, et hostem lateret, superatis Brutiorum saltibus in Apuliam declinauit, magnaq; celeritate usus Iuuenatium a Tarentino plures iam menses circumsessum, atq; ad ultimam necessitudinem redactum, comportato frumento fame, atq; obsidione liberauit. Id oppidum tempestate nostrâ satis celebre, atq; habitatoribus frequens est, atq; ut quidam arbitrantur, Egnatiolum inuito dictum, quod fortasse diruta Egnatia celebri quondam urbe, in ea maris ora sita, quæ ea è clade superfuerant, ibidem confedere. Nam et a Baro, quæ nunc quoq; celebris urbs est, ac regionis eius caput, Barolum in eadem ora sitam urbem, duxisse nomen opinantur. Veri tamen est simile, loca illa maritima, quo tempore mediterranea a Langobardis primo, post uero a Normannis tenebantur, propter assidua bella quæ aduersus eos Constantinopolitanis ab Imperatoribus gerebantur, mirum in modum celebrata, maritimisq; aucta comportationibus, increbuisse cultoribus, ac ciuibus. Cæterum ueritas ipsa apud eos, qui harum rerum studiosi sunt, suum teneat locum. Igitur oppidum ipsum quanquam mare liberum, ac patens habet, tamen eò ne comportari frumentum nauibus posset, a Tarentino omni arte curabatur. Nam finitima continentis oppida cum ei parerent, eò rem perduxerat, uti corruptis, quæ in agris erant, omnibus, prohibitisq; rerum comportationibus, uix ciuibus paucorum dierum abaria superessent. Robertorum aduentus, ut Iuuenatensibus pernecessarius, sic Tranensibus, Barolitanisq; maxime gratus, atq; acceptus fuit, cum uiderent regias res paulatim respirare, uagariq; per Apuliam Ferdinandi copias, atq; eo magis, quod plures iam menses occupatis ab hoste undiq; finitimis oppidis atq; itineribus uix nuntius ad eos regis de rebus peruenisset, fama q; omnia aduersa diuulgaret. Roberti, confirmatis ciuium animis, comunicatisq; cum Francisco Baucio consilijs, qui Andriæ Dux præerat, Canusium primo, dein Venusiam profecti, ubi cum Masio Barreza, urbis præfe-

eto, quæ de communi sententia uisa sunt, composuere, paucis diebus in
 Lucanos, indeq; in Campaniam peruenere. Quorum aduentu cogni-
 to Picininus & ipse distributis copijs se se in Apuliam ad Tarenti-
 num recipit, adducta se cum Neapolitana Lucretia, cui ea maxime fi-
 debat. Hæc est illa Lucretia, cuius per orbem terrarum amores fuere
 quàm notissimi, Eam Alphonsus adamatam propter formæ, qua præ-
 stabat, excellentiam suauissimam etiam puellæ illecebris senex ipse de-
 linitus, diuitijs, opibus, auctoritateq; ita extulerat, ut pleriq; arbitra-
 rentur, si Maria uita excessisset, legitimæ uxoris eam loco habiturum.
 Alphonso mortuo Lucretia in arcem se se Vesuinam cum thesauris
 contulerat. quibus cum timeret, quod Ferdinandum bellis exhaustum
 intellegeret, adduci nunquam potuit, uti eius se fidei crederet, quin
 etiam clam cum hoste consentiens, parum amica consilia agitabat ani-
 mo, metu, atq; ambitione præceps. Interea appetente iam uere Pius
 Pontifex Maximus Antonium sororis suæ filium, mille cum equiti-
 bus, ac peditibus quingentis maturare ad Regem iubet. Præerat ijs Io-
 annes Comes, uir impiger, & strenuus, atq; in rebus bellicis maxime
 exercitatus, quem nuper magnis stipendijs, maioribus pollicitis Ponti-
 fex a Picinino distraxerat. Hic saltu Mænianensi impigre occupato,
 ac rescisso aggere, ad Regem, qui per id tempus Capuæ agebat, perue-
 nit, confestimq; eductis ex urbe machinis, ac tormentis æneis, Castel-
 lum, quod est ad Vulturum ripam, qua mare illabatur, oppugnare ador-
 tus est, quod cum a Marino Martiano impositis teneretur præsidijs,
 miles ipse præsidiaris campos Leborios, omnemq; Campaniam, quæ
 cis Vulturum esset, populationibus infestabat. Oppidani, quiq; in præ-
 sidio erant, diffisi mœnibus, paucos postquam oppugnari coeptum est
 dies, deditionem fecere. Inde Antonius, Ioannesq; scisatum profecti,
 castellum aggrediuntur. Cum autem oppugnatio ipsa difficilior esset,
 quod castellum in insula positum Sarno flumine cingitur, turrim qua-
 tere duabus è regione bombardis incipiunt. Ea quanquam maxima
 crassitudine, biduo tamen continenter quassata, ruinam facere cum
 coepisset, pontem ab ea parte comportata materia exirunt, quo strato
 per ruinam turris milites ingressi castello potirentur. Quod ueriti ca-
 stellani se se Antonio dedidere. Per idem tempus Marcus Antonius
 Torellus, et Petrus Paulus Aquilanus, alter cum equitum turris sex,
 alter cum duabus a Francisco missi iunctis cum Mattheo Capuano
 copijs, pleraq; oppida, quæ in Pelignis, Marrucinis, Ferentanis, Præ-
 cutinisq; æstate superiore ad picininum defecerant, facile recuperare
 suum animus in Regem inclinantibus. Quæ res Picininum ex Apulia

statim reuocauit. Nam longa nauis è Manfredonia Turinum, mox Hortonem delatus, audita obsidione Loretanæ arcis, quam Matthæus recuperato oppido acriter oppugnabat, lectis cum peditibus Moscosum proficiscitur, ubi equites, quos diuersis è locis arcessebat, expectare decreuerat. Scasato dedito Ferdinandus iunctis simul cum Antonio copijs è Campania mouit, eo consilio, ut in Apuliam profectus segetes, quæ maturæ in agris essent, corrumpere. Paucis tamen diebus in oppugnando Monte Forti frustra consumptis, per Samnium iter faciens, aliquot etiam castellis in itinere receptis, cum ad Apenninum peruenisset, sub Sabinianum consedit. inde superato monte, cui nunc Crepicorio nomen est, in Apuliam descendit, positisque ad Troiam castris, finitimos inde agros pluribus diebus uastauit. Erat autem uastandi genus duplex, quod quæ minus maturæ erant segetes ad equorum pabulum, quæ iam maturæ ad usum hominum secabantur. Cum enim rei frumentariæ laboraretur inopia, nullaque esset panis in castris copia, triticum ahenis excoquebatur, in cibum tamen peditum, tum equitum. Cumque mortales per multi montanis ex oppidis, et in ijs mercatores penuria frumenti ac lucri gratia uenirent in castra, ad frumentationis famam, inde mules uastationi factus est intentior ob lucrum, ac laboris pretium. Itaque castra ipsa ad mercaturam penè conuersa, horreum quasi quoddam ea æstate præbuere finitimis. Exitit autem ipsis solstitij diebus frigoris tam atrox uis, ut necesse fuerit uineta concidi, ac frugiferam quamque arborem, ad ignis castrensium usum, res sanè rara, atque annotatu digna, propter temporis, ac regionis illius naturam. Vastatis igitur Troiæ subiectis campis, Rex inde mouens, sub Vulturinum consedit, simili euastatione in agro Lucerino usus. Quo tempore aliquot etiam castella, quæ ad radices montium, quæque in ipsis sunt iugis posita, deditioem fecere. Quo minus autem Luceria tentata fuerit, Ioannis præsentia obstetit, qui satis magna equitum, ac peditum manu urbem tuebatur. Quæ è re leuia quotidie prælia diuersis locis committebantur. Adhæc Estensis Hercules, qui Foggiæ cum præsidio præerat discursantes regios à liberis populationibus prohibebat. Inde Rex Sanctum Seuerium petens, oppidum insequenti die recipit. Oppido enim egressus Nicolaus Rosa, cuius propter opulentiam magna inter populares erat autoritas, impetrata uenia, seque, et oppidum Regi dedit, quod tamen diutius in fide haud permansit. Deinde Rex ad Turrim, quæ Dragonaria dicitur, motis castris tentauit Carolum Sâgriu, sub cuius ditioe finitima erant castella, ad deditioem pellicere,

profectusq; ad *Turrim* maiorem, alloquendi illius gratia, irrito in-
 de incepto redijt, Quippe cum soluto statim colloquio, *Carolus Lu-*
ceriam ad *Ioannem* profectus, Regem ludibrio habuerit, arbitratum
 facile illum ad se traducturū. Nā *Ferdinandus* quod *Honorati Fū-*
dani, fidelissimi sibi reguli *Carolus* gener esset, per illius hoies, quos
 ea de causa ad se acierat, moturum se adolescentis animum ratus, mul-
 tis, ac magis eum promissis per eosdem honorauerat. Sed ille quan-
 quam adolescens, astu tamen instructus, atq; consilij dubius in initio
 subblāditus est Regi, dum hac ratione dies plures tereret, quibus præ-
 teritis, Regem intellexeret siti, atq; ardoribus exagitatū, suis è fini-
 bus cum exercitu discessurum. Hac deceptus spe Rex, frustra q; ab ado-
 lescente habitus, *Rhodum*, quod est oppidum ad mare situm, uniuerso
 cum exercitu proficiscitur, uastissimam per planitiem, ac cultoribus uer-
 tuam, & arborum, atq; aquarum indigam. Itaq; canes, equos, iumen-
 tu cernere erat passim aestu exanimata cadere, pueros armigeros ex
 equis repente delabi, pedites, equites itinere, calore, siti, agmen deniq;
 uniuersum uiribus tam defici. Cum iam ad aquas peruentum est, sal-
 sas, sibi uero aquarum ipse aspectus, & fontium species blanda (nā
 quo falsior est, eo apparet aqua limpidior, ac magis lucida) qui pri-
 mo agmen præibant, eos repente gaudio, lætitiāq; affecti. Itaq; testari
 acclamationibus lætitiā cum cœpissent, & inuenta flumina, fon-
 tersq; compertos significare, redditusq; inde ab insequentibus clamor
 cum esset, uniuersum agmen ad maturandum excitauit, erexitq; læ-
 gentium animos. Aut ubi gustati cupide initio fontes falsi apparue-
 re, repente ibi è gaudio tristitia exorta est. Castra tamen haud longe
 posita in campis, locisq; hortensibus, sub *Caprinum castellum*, quod
 propinquum cum esset, statim se se dedit, sollicitantibus qui è *Mar-*
rarum familia in castris erant, cuius familie proxima castella an-
 tiqua sub ditione fuerant. Appropinata à castellanis, uolentibus qui-
 dem animis, pro ea quæ illic erat copia, uina, panis, aliāq; abaria,
 atq; è uestigio in castra perlata, itinere atq; aestu confectos milites ali-
 quantum refecere, præsertimq; hortensia, quorū non exigua in agris
 reperta est copia, quippe cum maturi, immaturi q; ac crudi pariter, ac
 mites, factus promiscue absumpti. Processum inde mitiora in loca, ca-
 straq; secundum *Pantanum* statuta. *Rhodo* igitur recepto ac præter
 uestas, castellis omnibus, quæ in ea *Gargani* parte constituta sunt, re-
 fectosq; paucis diebus exercitu, noctu maximo itinere cōfecto, mane sub
Montem Sancti Angeli, quod oppidum summo è iugo in quo est po-
 situm, æquinoctiali ab exortu pelagus, à meridie subiectos *Apulie*

despectat campos, Vriosq; eos montes ab antiquis dictos non temere quidam pertendunt, in usq; Veneris celeberrimum fuisse quondam templum, uniuerso cum exercitu Rex improuisus apparuit. Cuius repentino aduentu, eo atrocis consternati sunt cuium animi, quod maxime tutos sese antea arbitrati essent, montium asperitate, aquarumq; inopia, ac pabuli. Tentatis igitur oppidanis, quo minus se se dederent, obstitit praesidium a Ioanne missum. Itaq; paratis ad oppugnandum necessarijs, tertio Rex die, qua parte neq; fossae ab oppugnatione distabant, neq; rupes ab ingressu deterrebant militem, dispositis circum balistarijs, sclopetarijsq; quorum magnus erat in castris numerus, acri oppidum praelio adortus, vulneratis, aut caesis maxima e parte defensoribus, cum tribus circiter horis pro muris pugnatum esset, comminutis, ac deiectis no semel scalis, instaurata saepius pugna, cohortantibusq; subinde duabus, eiectis e muro propugnatoribus paucorum pertinacia, uno simul tempore pluribus locis miles irrupit, perq; humiliorum turrim facto aditu pedum pars maxima, ac gregariorum immissa est manus, moxq; effractis portis omnis multitudo ingressa. Paucas in ipso ingressu e praesidiaribus caesis, reliqui in arcem se se recepere. Direptioni huius facies multo maxime miserabilis fuit, irritatis militum animis pugnae ardore, ac multitudine omni simul irrumpebant spe praedae incitata. Nam quod oppidum ipsum frequens, atq; opulentum esset, quodq; propter situm maxime securum, atq; ab hoste tutum existimabatur, peruiulgatum erat, e finitimis urbibus, praesertim Manfredonia, locupletissimos quosq; ciues clanculum a se comportatos illuc thesauros amicus, aut templorum sacerdotibus commendasse. Itaq; non sacra, non prophana ab ui, iniuriaq; tuta erant, dum oculos thesauros miles exquiri. In uiros ac mulieres seuissima suppliciorum edebantur exempla, maximeq; sacris in aedibus seuitum. Itaq; sepulchra eruta, spoliata donaria, direpti loculi uenerabilium reliquiarum, arae etiam sanguine foedatae, ac polluta adyta. Quodq; mulieres, atq; imbecillior sexus eo confugerant, quisq; pro libine irahere, uerberare, caedere, infantes a matrum complexu diuellere, ac solo sternere, rapere pueros, uiolare uirgines, nec deesse qui foeminarum pudendas partes insertis digitis contrectarent, dum gemmas, unionesq; aut pretiosum aliquid putant illic abditum. In ipsos quoq; tribunos, ac duces tumultuatum, dum parci imbecillo sexui, ac sacris imperat. Rex Michaelis Angeli templum statim ingressus, claudi illud iubet, demandata fidelibus uiris custodia, in quo praeter cuium priuatam pecuniam aeditum commendatam, auri, atque argenti sacri magna

erant tm
omnes itali
tan, qui seque
uant. regem
quiqui illum
persequunt.

uis reperta, eaq; Regis iussu a scribis notata, atq; a quaestoribus, in castra, atq; in aerarium relata est. Quam tamen omnem partem post uictoria (sic enim conceptis iurauerat uerbis) referendam in templum summa diligentia curauit, singulaq; restituta sunt, atq; a bonis refecta artificibus, in ea, qua fuerant, antequam in numos conflarentur, forma. Nec uero alienum fuerit (quoniam in templi mentionem maxime augusti incidimus, ad cuius antrum ab ultimis terrarum finibus annis singulis plurimi mortales soluendis uotis accedunt) de eius inuitis, quaeq; ab antiquis authoribus habeo comperta, pauca pro meo instituto referre. Est natua specus durissimo e saxo, in quam multis gradibus, caeterum non lato admodum aditu descenditur, specularibus quibusdam lumen praebentibus. V est in eam parte superiore, qua natua ipsa quidem ac perrimosa testudo est, e quercu, uasta proceritate lucus, muris tamen circumdatus, pecori ne qua pateat ingressus. Ante uero quam descendere in antrum incipias, aedificia extant manu facta elaborato e lapide. Vbi uero antrum in imum descenderis, qua specus diffunditur, mira animu religio subit, loco ipso sub obscuro, & horrido, solaq; natura constituto. Admonent religionis tabellae, uotaq; passim suspensa, titulos indicantia. Vbi uero arae admotus ad numinis prociumbes statuam, loco solo, & ab hominum accessu semoto, repente inhorrescit tacito metu animus, atq; in diuinarum tantum rerum cogitationem uersus, in preces, suppliciaq; effunditur. Augent uenerationem aliae item arae, nullo sumptu, nullo artificio factae, quibus natura ipsa uidetur locum statuisse. Cur autem Michaeli potissimum dedicata specus fuerit, haec a maioribus tradita comperior, annos quidem supra non ingentos, atq; amplius repetita, qua quidem tempestate Heruli, Goti, barbaraeq; aliae quaedam gentes per Italiam bacchabantur. Garganum quendam, ciuem Sipontinum cuius praegrande armentum Gargano pasceret in monte, a quo & ille nomen duxisset, cum armentalem taurum, qui oberrauerat, per sylvas suis cum pastoribus queritaret, inuentum tandem eum ad eius, de qua dictum est, speluncae hostium pascentem animaduertisse, itaque ira percitum, contento arcu, summus in illum uiribus sagittam emisisset, eamq; ubi tauri tergus attigisset, retro flexam e uestigio, recuruataq; spiculi acie sagittatorem petuisse. Quae res inter pastores in religionem, cum esset uersa, tum Garganum rem hanc sacerdoti expositurum, Laurentium adisse, probatissima uitae antistitem, ibi illum recognita, factiq; admiratione ductum, dierum trium ieiunio indicto,

multis etiam adhibitis precibus Deum esse consulendum, Gargano
 respondisse. Itaque absoluto ieiunio, re sacra rite facta, noctu dormienti
 Laurentio astitisse Michaellem Angelorum principem admonentem
 » his uerbis. Mea opera, ac Dei iussu factum Laurenti, qui taurum in-
 » dicem esse uoluerim basilicæ huius, quam mihi ad inhabitandū cum
 » hominibus in terris parauim. hæc mea est basilica, meum hoc sacrariū
 » apud mortales futurum. Eminentia hæc ciuibus, ut monente me, parte
 » intellegant ea in spelunca, ijs in adytis aboliturum esse me mortaliū
 » peccata, qui ad eam confugerint. Quo accepto oraculo, antistes somno
 excitus, ubi Deo gratias egisset, re populo indicata, summa ciuium cum
 frequentia uenerabundus, indictis supplicationibus, pontificis habitu
 amictus, ascenso monte ad speluncam procedit, sacraque ibidem pera-
 cta re, non tamen ut ingredi antrum ausus esset quisquam, multis
 cum precibus, decantatis rite diuinis laudibus, Deo gratias egit, no-
 menque Michaelis per omnes laudes celebratum. Riteque rebus his pe-
 ractis Sipontum redijt, magna ciuium lætitia, ingenti que urbis uniuersæ
 gaudio. Nec uero multis post diebus, Neapolitanorum exercitus,
 quorum opes profligatis Beneuentanorum rebus abunde tum pol-
 lentes erant, Sipontum obsedit. Igitur sollicito de populo suo antistiti,
 post indictum dierum trium ieiuniū, quo iriduo fuerant etiam in-
 dutæ ab hoste impetratæ, astitit rursus dormienti Michael, admonēs
 » & pie, & rite factum, quod per ieiuniū, ac preces a Deo auxiliū
 implorasset, Michaellem se Angelorum principem iussu Dei illa dicere,
 imperareque uti in sequenti die de quarta hora populus uniuersus ar-
 ma caperet, in hostemque repente irrueret, se ipsum armatum in acie ci-
 uibus affuturum. Hæc igitur populo tuo experrectus differe, ac bono
 animo esse iube. Hora igitur dicta, armatus atque ad pugnam instru-
 ctus aus hostem negligentius agentem improuisus inuadit, fundit,
 fugat, ualidis adeo repente exortis procellis, summoque e montis iugo
 prorumpentibus terrifico impetu fulminibus, uti maxime fœda tem-
 pestatis ui, ac fulgurum fœcenti ex hoste exanimati referantur.
 Fugatis igitur, ac cæsis hostibus, sacris Deo Optimo Maximo, ac Mi-
 chaeli rite factis, cum antistes decreuisset speluncam ipsam (uti mo-
 ris est, Christianique ritus) dedicare, Gelasiumque Pontificem Maxi-
 mum, per id tempus Soracte agentem de ea dedicatione consu-
 » luisse, Astitit illi tertio Michael inquit, Mihi egomet nulla
 » adhibita hominum aut arte, aut opera uacuum feci hoc saxum,
 » mihi egomet desertum humano cultu montem dextra hac suba-
 » perui. mea ego in lapide hoc uestigia infixi. mihi ego ipsemet ædem

77 hanc statui. sacrarium feci. basilicam dedicavi. Quæcunq; igitur ab hac
 77 æde, basilica, sacrario humana dedicatio absit, ritusq; ois abesto huma
 77 nus. Michael ego sum, q hoc excauato saxo, hoc antro, hoc habitaculo,
 77 his assidue manantibus stillis abluturus sum, ac deleturus, meam ad
 77 aram confugientium mortalium errata. Age expegecitor sacerdos, ca
 77 nibusq; hæc tuis differito, cumq; ijs simul rem diuinam illic facto, meq;
 77 adesse antro meo, sacrario meo, meaq; basilicæ, tuq; populusq; tu
 77 us, mortales denique omnes placatum, atque propitium sciunto. Inde
 77 igitur Angelo antrum Michaeli dedicatum. Spoliando templo Regem
 (etsi ærary premebatur angustijs) magis tamen illud compulit, quod
 compertum haberet Ioannem post suum statim ipsius discessum cur
 eta direpturum. Nam & ille grauiore etiam rei pecuniariæ labora
 bat inopia, & ipse decreuerat urbem habitatoribus uacuanam, ac sine
 ullo præsidio relinquere. Nam & arx a Ioâne tenebatur, nec prohi
 beri poterat quo minus quotidiana præsidia noctu præsertim immè
 terentur. Ad hæc fama erat Picininum aduentare, a Ioanne pariter
 Tarentinoq; arcessitum. Itaq; ne illic includeretur ueritus, descendere
 quam primum è monte statuit, cum præsertim exercitus præda omnis
 generis esset honestus, præteritaq; Manfredonia, quæ præsidio teneba
 tur, castris ad Sipontum positis, prædaq; uniuersa tutum in locum com
 portata, quietem militi, atq; iumentis dedit. Quo tempore ingentis
 multitudinis armentali præda male custodia, atq; ab latronibus no
 ctu abacta, in sequenti die, maxima è parte eques, qui Fogiæ erat, ea
 potitus est. Cum autem ab Siponto diruta, et solo æquata urbe, duplex
 esset uia, altera per Fogiensium, aut Asculanorum fines reuertendi in
 Hirpinos, aut Samnium, altera per oram maritimam Barolum, ac
 Tranium petendi, dum hæc partem in utranq; agitantur, falso nun
 tiatur, quod post cognitum est consedisse Picininum in Lucerino
 rum finibus, ac tantum non cum Ioanne, & Hercule, qui Fogiæ
 præsidebat, iunctis simul copijs adesse. Itaq; communi ducum sen
 tentia decernitur Barolum petendum, motisq; intempesta nocte ca
 stris, per oram maritimam, propè Aufidum metatus est Rex. Die
 quæ insecuta est, castra trans amnem ueteres ad Cannas posita, insi
 guem clade quondam Romana uicium, nunc habitatoribus omnino ua
 cuum, inde præda est omnis Barolum perlata. Quo è loco paucos
 post dies cum transire in Samnium decreuisset, & iam sub auro
 ram aliquantum spatij Canusium uersus profectus esset cum uni
 uersis copijs, renuntiatur ab exploratoribus, ac leuis armaturæ
 equitibus, qui agmen præcedebant, hostem instructum, para
 tumq; stare

tumq; stare in acie: quo ex improviso agmen adoriatur subsarcinis impeditum. Hoc nuntio accepto Rex magno silentio retro uertere agmen iubet, maximèq; repentinus, atq; inexpectatus Barolum petit. ac secundum fossas, partim in hortis, partim sacris in ædibus; quæ sunt extra urbis moenia, exercitum collocat, tantus aduentantis hostis terror duces pariter, militesq; inuaserat, cum tandem compertum fuerit agmen fuisse ceruorum compascentium, quorum in ea regione belli præsertim tempore maxima est copia. Hi sub matutinum tempus pastui dediti sparsim cum errarent, ubi exploratores sensere equites, in unum coacti dubia iam luce speciem præbuere hostilis agminis. Castris igitur hunc in modum ad Barolum dispositis, interim dum præda uenditur, quod nouus ex ære numus iactabatur, & Barolitanum auctore Barnaba Marra nouum æs aspernabantur, reiciebantq; illius usum, coactus est Rex fuso argento, atq; in numum conflato, ex ea pecunia pendere militi stipendium, Fama etiam tenet Iacobum Caldoram, solertissimum ætatis suæ imperatorem, ducentem per Apuliam peditum atq; equitum non exiguas copias, eadem specie deceptum. Itaq; & conclamatum fuisse ad arma, & instructo cum exercitu stetit eum in acie, hostem expectantem, nec nisi aliquot post horas cognitum, errantem in pastu, maxime ingentem ceruorum gregem esse. Quo factum est, uti Picininus iunctis simul copijs illum intra urbem penè incluserit. Sunt qui Regem criminantur, desedisse illic ob amores tum ueteres, tum nouos, quibus delinitus magis ipse curauerit, quam ratione amoribus indulgeret, quam quibus artibus hostem falleret. Quod ni è Macedonia Georgius Castriotus cognomento Scander, uir fortis, et multis rebus aduersus Turcas strenue gestis clarus, cum classe repente apparuisset, futurum erat ut Rex aut mari fugam turpiter inde arriperet, aut tentata pugna, in postrema seq; & res suas pericula conijceret. Cuius aduentu expositis in continentem circiter septingentis equitibus, lectissima uirorum manu, cum aliquo peditum numero, Andria præterita hostes iter auertere. De hoc igitur uiro pauca dicam & propter eximiam ac raram eius animi uirtutem, & propter insignem etiam gratitudinem. Georgij maiores in Macedonia late magnum imperium tenuere. Verum Amortho Turcarum Imperatore Græciam uastante uniuersam, Georgius admodum adolescens a patre, quo res suas in pace tueretur, missus est ad illum obses, in cuius expeditionibus ea uiri fuit uirtus, uti propter liberalitatem, ac fortitudinè agnominatus sit Scander. quo nomine a Turcis Alexäder dicitur, unde hodie, quæ nostra lingua Alexandria, ea Turcica est Scã

deria. Post ubi paterno successit imperio, atq; ab Mahometo Amora-
 thi filio summus oppugnatur uiribus. Alphonfus Ferdinandi pater pe-
 cunijs, militaribusq; praesidijs amicissime eum iuuuit, diutiusq; ipse seq;
 resq; suas pluribus praелиjs fortiter administratis, Alphonsi opera, au-
 xilioq; tutatus est. Igitur eo mortuo, ubi sensit Ferdinandum in Apu-
 lia grauiter ab hoste premi, conductis mercede aliquot nauibus, de-
 creuit & animi gratitudinem, & fortitudinem simul testari su-
 am, impositoq; in nauibus milite ad Regem in Apuliam tran-
 sijt. Huius igitur nomen, atque aduentus non hostem modo, eiusq;
 turbauit consilia, uerum Italiam omnem opinionis suae fama im-
 pleuit. Vir militari disciplina, corporisq;, atque animi uiribus
 aequae clarus, ac rebus gestis, apud amicum, atq; hostem maxime in-
 clytus in ore omnium uersabatur. Quod si Marinus Martianus
 (ut ad inceptum regrediar) cum ea quam habebat manu equitum,
 ac peditum, in agrum tunc se Campanum contulisset, cum Nola Vr-
 sus esset, resq; Neapolitanas infestissime uexaret, aut in Hirpinos, quo-
 rum utrunq; facere tuto poterat, haudquaquam Ferdinando in Sam-
 nitum reditus, aut in Campaniam per id temporis patuisset, sine maxi-
 mo rerum, ac uitae discrimine. Verum Martianus summæ rerum pa-
 rum consulens, dum finitimus quibusdam Sidicinorum oppugnandis
 castellis tempus terit, Regem ipsum ad regrediendum pellexit. Qui
 rebus Apuliae Georgio commendatis, cum Alexander Sfortia è Peli-
 gnis, Marrucinisq; ubi Sulmonem, aliâq; oppida per multa recupera-
 uerat, quæ anno superiore ad Andegauensem defecerant, à Rege euo-
 catus, Samnitum in agris habere castra nuntiaretur, et Robertus Vr-
 sinus plures iam dies suis cum copijs ad Montem Leonem, ipsiq; in Apu-
 liae faucibus confedisset, magno itinere nocte dieq; confecto, Vr-
 sino primum, post Alexandro sese coniunxit, communicatisq; deinde cõ-
 silijs Flumarim arcuissent. conuectisq; è Capania tormentis aeneis,
 pluribus diebus concussis mœnibus, oppidanos ad deditionem cogit.
 Quorum exemplum finitima quoq; castella secuta sunt. Inde in Câ-
 paniam uentum, hyeme iam appetente, ac uiris, equisq; tolerare ulte-
 rius laborem nequeuntibus, Sfortiano praecipue equite, propter anni
 asperitatem imperia detrectante, cum etiâ Versus Neapolitanos, atq;
 Aueranos a gros assiduis excursionibus in dies magis ac magis affli-
 geret, mariq; ab Ioâne Torrella, q; Aenariâ obtinebat, tuti nihil pror-
 sus esset. Inter hæc Bartholomæus Cardinalis, qui gerente bellum in
 Apulia Ferdinando, Beneuenti Pontificias res curabat, per fidelem
 hominem cum Verso egit, uti Pij opera ad Ferdinandum transfiret, Nam

Pontifici Maximo rem abunde gratam faceret, & rebus suis per
 quam opportune consultum iret. Cui cū hereditario iure Nola debere-
 tur, quā tunc precario teneret, hanc esse viā recuperandā illius, per-
 suadere summo ei studio conabatur. At Vrsus qui paternis puer, atq;
 auitis exutus bonis fuerat, eiectusq; patrimonio, tantam hanc occasio-
 nem nactus, cum intellexeret Ioannem Antonium annis, morboq; ag-
 grauatum iam, ita bellum gerere, ut qui animi, consilijq; incertus in-
 diuersum traheretur, decreuit oblatam occasionem frustra labi non
 sinere. Itaq; rebus sic compositis, uti Nola, Laurum, Atripaldum, Fo-
 rinum, Asculum, cum agris, finibus, ciuibusq; ipsi, liberisq; ac po-
 steris domināda traderentur a Ferdinando. Quarū rerum omnium
 Pontifex fideiussor esset. Vrsus Neapolim ad Regem profectus, iura-
 uit de more Neapolitanorum Regum in eius uerba. Ritus uero iuran-
 di, uerborumq; huiusmodi est formula. Sedet Rex medius regia in
sella editiore loco constituta. Assident iuxta primi ordinis optima-
 tes, ac proceres. Stant inde purpuratorum frequentes ordines, lo-
 co quisq; suo. Regis ad pedes, genibus innitens a dextra procum-
 bit parte epistolarum magister, qui nunc Secretarius dicitur, si-
 nistra antistes, euangeliorum libros regio in sinu adstratos tenens.
 Horum medius genibus & ipse ille innisus procumbit, qui in uer-
 ba iurat, utraque manu libris adaperitis imposita. Ibi episto-
 larum magister uerba praeit, quae iuraturus in uerba, sequitur. Igitur
 posteaquam Vrsus regios ad pedes pronolutus, palmam in codice
 utranq; expansam statuit, tum magister praere uerba haec coepit, Vr-
 susq; ea est secutus, Vrsus ego Vrsinus Nola, & Atripaldi Comes,
 Ascoli, Lauri, ac Forini dominus, illorumq; agrorum, & fi-
 num, cuium, atque popularium, tibi Ferdinando Regi, libe-
 risq; successoribusq; in regno Neapolitano tuis polliceor, promit-
 to, spondeo pro liberis, successoribusq; in hisce item urbibus, op-
 pidis, agris, finibusq; meis fidelem, meq; illosq; utiq; futuros, tuisq;
 illorumq; imperijs ubiq; meq; illosq; parituros, atque imperata fa-
 cturos, cum hisce urbibus, oppidis, agris, finibus, popularibusque
 perpetua cum constantia, & fide. Siquid uero aduersus te ue, illos
 ue parari fraudis, doli ue, insidiarum ue audiero, sciero, comper-
 tum ue, significatum ue habuero, indicaturum illud e uestigio, ac
 facturum palam tibiq; illisq; officia denuo obiturum meq; il-
 losq; omnia domi, forisq; pace, belloq; aduersum quoscunq; ac pro
 imperio quae probi, & fidelis subiecti iure, lege, natura, obcum-
 da, ac praestanda sunt Regi. Deniq; his Optimum Maximum

711. de quo

æstem inuoco, perq; sacrosancta hæc euangelia, sciens, uolens, libesq;
 uerbis conceptis iuro. Atq; his dictis manus ipse è libris sustulit. Tum
 Rex Vrsi manus utriusq; digitis pollicibus apprehensis, suosq; intra pol-
 lices ipsius infertis, deuinxit illos suis, statuitq; super euangelia. Hic rur-
 sum Vrsus, magistro præeunte uerba, Ego me inquit cum liberis, suc-
 cessoribusq; meis, Ferdinandi Regis mei, domini mei, liberorum, ac
 successorum eius, Ligum hominem statuo, dedicoq; eumq; me hic si-
 sto. Hæc ter ubi dixit, Regios osculatus è pollices, Rexq; ore suo illius os
 excepit, moxq; comuter appellatum dimisit. Hic est usitatus iurandi
 mos in uerba Regum Neapolitanorum, quiq; Ligios illorum se faciunt,
 ipsum hunc seruant, dicti inde Ligij, quod ligatis Reges pollicibus, il-
 los fidei, imperijsq; sic suis uinciant, atq; obnoxios statuunt. Ex ea
 tempestate Ferdinandus Vrsi opera forti, fidelisq; in maximis qui-
 busq; usus est rebus, quippe qui esset magno ingenio, constanti animo,
 fida amicitia, maturis consilijs, integra uoluntate, manu promptus,
 atq; in certaminibus felix, in consulendo cautus, in deliberando mini-
 me temerarius, quiq; nihil prorsus ficti haberet, atq; ut maxime im-
 piger, sic ipse parum omnino ambitiosus erat. Regis igitur aduentus
 Neapolitanis ciuibus maxime gratus, atque expectatus fuit, summaq;
 gaudij, ac lætitiæ ex aduentu eius declaratio apparauit. Is postquam
 per aliquot dies ciuibus, atq; amicis dedit operam, conuersus inde ad
 res bellicas, quod ab Ioanne Torrella, qui Isclam oppidum, Aena-
 riamq; tenebat insulam, multa mari in prohibendis, atque abigendis
 com meatibus indigne patrabatur, decreuit occupata insula, eum in-
 tra oppidum includere, atq; à statione triremes arcere, munitionibus
 ad oram maritimam erectis. Accedebat huic malo, quod arx cui ab
 ouo est agnomen, à Gallis tenebatur, pecunia tradita Ioanni Iunces-
 sio qui ei sub Alphonso præfuerat. Ea arx circatur quingentos passus
 ab Neapoli, exeso et arduo in scopulo posita, iacta mole continenti
 iungitur. Ab hac ad Isclam arce quotidiane triremium, nauigiorūq;
 aliorum traiectioes fiebant, ac tranquillo tempore mare hinc ma-
 gis magisq; infestum reddebatur nauigantibus. Demandata igitur re
 Alexandro sfortiæ, alijsq; fortibus, ac fidelibus uiris, caesaq; in con-
 tinenti materia, eaq; nauibus comportata, capta primo congressu à
 militibus qui descensionem fecerant, insula, collocatisq; opportuno lo-
 co præsidijs, munitiones castrorum in morem eriguntur, quibus perfe-
 ctis, milites intra uallum collocantur, dispositis per opportuna loca di-
 uersi generis tormentis æneis, quibus præcipue nauium infestaretur sta-
 tio. Iscla oppidum edito, atq; ad eso in monte situm, mari olim undiq;
 angebatur,

cingebatur, nunc mole iacta, satis longo tractu, insula coniungitur. mons ipse breui admodum a Prochyta freto dirimitur, inde circum adesis rupibus ab meridie, occasuq; mare sinuatur, stationemq; efficit, qua parte post ipsam molem insula procuruato in sinum mari abluatur. statio ipsa sub euris, ac notis male omnino tuta a fluctibus. Ad ipsum autem oppidum accessus est per accliuis, maximaq; e parte saxo caeso, atq; excauata rupe manu factus. Munitiones igitur ita erectae sunt, uti tormentis aeneis, & offensitari nauium statio, et oppidi porta, finitimaq; illi quassari aedes possent. Militibus itaq; intra munitiones collocatis, conuictisq; multorum mensium commeatu, & oppidani intra muros coercerantur, & repellebantur a litore triremes, ne in insula ab ea parte descensionem tuto facerent. Quocirca acria per sepe excitabantur certamina, dum per gradus quasi quosdam ferro in rupe excauatos demissis in mare restibus, classiarum milites ipsi excepti subsidium oppidanis ferunt. Quae obsidio eo fuit grauior, atq; contentior, quod supra biennium durauit, & Carolus Torrella frater, quatuor cum triremibus, aliquotq; biremibus, atq; exploratorum nauibus, itaq; onerarijs nauibus, quas ceperat, praedam omnis generis in oppidum conuectabat, unde annona, stipendiumq; militi, ac popularibus affertim subministrabatur. Quo tempore Torrella arcem omni, de qua diximus, spoliavit multa, & diti suppellectile, quae illic asseruabatur, corpusq; Alphonsi Regis ibidem in loculis custoditum, triremibus ad se transtulit. Caueat enim Alphonsus moriens, uti de more aliorum Aragoniae Regum, in Hispaniam Tarraconensem, ad aedem Populeti sepeliendus ueheretur, eamq; ob rem in arce, ubi diem obiit, loculis pie, religioseq; seruabatur. Parta tamen uictoria Ferdinandus, loculos ipsos eandem in arcem referendos curauit, in qua hodie quoq; seruantur, & ob rerum gestarum memoriam, a magnis, & claris uiris frequenter uisuntur, et salutantur. Hoc in bello, rerumq; bellicarum uarietate, & casibus cognitum est, Hispanos plerosq; q; oppidis, aut arcibus praefecti essent, Ferdinando paru fideles fuisse, seu q; tacitis ipsi consilijs, Ioanni eius patruo regnum assererent, seu q; indignum ducerent, Ferdinandum Alphonso succedere, quem alij incesto coitu e Catarina, Erria fratris uxore susceptum ab Alphonso putarent, alij suppositum, neq; ex Vilaradona Carlina, quae mater eius diceretur, genitum, sed suppositum ab ea, auctore Gulielmo Corelia, quem Alphonsus honoribus, titulisq; mirifice eue-xisset, procreatumq; ex homine ignobili, utiq; alij mussitarent, suture calceolario. Vt uero alij, ex homine Mahometanae religionis, quales Valentini pleriq; sunt agricola, atq; opifices, quae quidem, aliaq; ab illis,

qui Ferdinandū prosequabantur odio, palam, indigneq; iactabantur. In quibus tres praecipue iusti sunt maxime improbi, atq; ob insignē perfidiam detestabiles, Ioannes hic Torella, quē Alphonsus, q; Antonia uir erat, q; ē sororibus Lucretia unice amasset, illius gratia Iscla moderationi substituerat, profeceratq; arcis. Petrus Mondraconius alter, cui ab Alphonso arcis Metalonij, et oppidi administratio pmissa fuerat. Tertius Ioannes Antonius Foscianus, cui Tranēsis arca erat custodia demandata. Verū hi duo clanculū cum hoste consenserant. At Torella bellū aperte gessit aduersus Ferdinandū, Ioannemq; ad se confugentē, amissa continente, terra & accepit, & armis, opeq; fouit, iuuatq;. Vrsō igitur dedito, Daniel quoq; q; Sarni, Forinijq; i peribat, metu perterritus, & ipse, haud multis post diebus, deditionē fecit. Quodq; Sarnensis arx a Tarentini praefecto, cum praesidio tenebatur, occultisq; militum, qui arcē tuebantur, latrocinij regio infestaretur, aliquot post menses coactus est Rex, admotis bombardis, illam expugnare. Itaq; cōcissa, & diruta turri, quae ab ursa nomen habet, estq; ante arcem statuta, ueritus praefectus, ne ea capta, fame intus conficeretur, se se ea conditione dedit, ut militibus, qui cum eo erant, cum uestimentis libere abire permitteretur. Illud in hac expugnatione rarū, atq; admirandū, quod cū immensae magnitudinis aeneū tormentum subuehi in summum, atq; arduum nequiret iugum, in plano, remotiusq; aliquāto a montis radiabus collocatum, inde turrim ipsam concussit, labescitq; spatio ad mille aeris passus interiecto. Interim etiam Robertus Sansuerinius Salernum laceſſebat, interclusis itineribus, nequa in urbē deferri cōmeatus posset, hac enim urbe recuperata, Cossentiā ad usq; ferē liber a Neapoli permittebatur accessus. Haec a Ferdinādo dū geruntur, post reditū ex Apulia in Cāpaniam, Iacobus interea Picinū praeſeruit, ut diximus, Andria, Ioannis Antonij iussu, Lucanorū montana populatur, diripitq; profectusq; Aquā Vinam uersus, quod erat Frāſci Baucij Andriensis Ducis oppidū, illud aeneis tormentis aliquot dies concussū, dum sub specie deditionis ciues ad colloquiū, et pacificationis spem trahit, dolo magis, q; uirtute militū capit, diripitq; nihilq; crudele, foedū, abhominandū in uiros, mulieres, impuberes omisſum. Inde locupletato exercitū, in fines Tranensium regressus, urbē obsidet, agrumq; Andriensem assiduis excursionibus uexat. Quo tempore cū Georgio Castrioto, q; Barolū tutabatur, saepius certatū est, diuerso pugnae genere, cū Italici eqtes statariæ magis pugnae sint assueti, propter armorū grauitatem, contra Macedones e Turcarū disciplina uagi, procurſantesq; raro congregiantur stantes. Itaq; pleriq; in congressio-

nibus Georgius hñtem ludificatus est. Ceterum Tranensis obsidio diuturnior fuit, q̄ urbs erat egregie munita, nobilitasq̄; Tarentini ferre imperiũ nolebat, muris tandẽ, qua parte infirmiores erãt, solo æquatis, cũ a Rege nullũ etiam speraretur subsidium, famesq̄; urgeret, Tarentino se cives longiorẽ post obsidionẽ dedidere. Arx incoluntis Regi mansit. Nã Georgus cũ intellegeret Fosciã arcis præfectum cũ Tarentino consensisse, sub specie colloquij extra arcẽ accitum, cepit illum. Captus igitur arcẽ Georgio tradi iussit, pactione libertatis. Itaq; Picininus ad arcis oppugnationẽ conuersus, qua mari non abluitur, uallo illam, ac fossã anxit, ne ue inferri cõmeatus in eã posset, dispositis per oram maritimã biremibus, singulari diligentia cauẽdũ curabat. Quo effectum est, ob summã ab ariorũ inopiã, ut qui arcẽ defensabant, ad famẽ reducti sint. Forte accidit, uti Venetæ classis præfectus secundũ Tranensem orã uela faceret, quo tempore nauigia quædã frumento grauida a Ferdinando missa, uento ad arcẽ ferrentur, quæ Picinini biremes adoriri iam parabant. Itaq; quod ipse duceret de dignitate id rei publicæ Venetorũ esse, speciem exhibuit, se haudquaquam passurum suos ante oculos uim nauigij Venetico insinu inferri. Quod ueriti qui biremes moderabantur, abstinere a ui inferenda. Itaq; delata ad arcem, magnã frumenti uim exposuere in litore. Quæ è re ablata est Picinino spes eius potuudæ. Nec uero hac præsertim in parte aut alienũ a me fuerit, aut ingratum lectori, explicare, quibus nunc nominibus regiones eã dicantur, in quibus hæc a Picinino gesta sunt, ne qui uetera tantum noscitant, noua ignorent nomina, qui uero recentia tenent, ijs priõra ne sint omnino incognita. Apuliæ igitur pars ea quæ est ab Frentone flumine, quod hodie Fortorium est, ad Aufidii ripas, sua nũc appellatione est Capitanata, quæ Normãnorũ prius, ac Græcorum temporibus fuerat Catapaniata, quod qui eius moderationi esset Imperatore ab Cõstãtinopolitano præpositus diceretur Græco nomine Catapanus, quæ uox contractis atq; immutatis literis a recentioribus uersa est in Capitanatam. quiq; Catapanus fuerat in Capitanũ. Quæ uero Calabriæ pars olim fuit, in qua Tarentũ, Brũdiũ, ac Salentinorũ maritima est ora, ea ab Hydrunto oppido ad quod est ab Macedonia, Epiroq; q̄ breuissima ad nauigatio, Hydrũtina hodie terra dicitur. At qui est ab Aufido tractus ad Calabriæ, hoc è Hydrũtinæ fines terræ, quo in tractu sunt ad mare posita Barolũ, Tranũ, Vigiliæ, Melficta, Iuuenatium, Barum, Polygnanum, Monopolis, ab urbe Baro, quæ caput olim regiõis fuit, Barenfis uocitata est terra, regiorum quæstorum constitutione ac iussu. Post eam montana

loca, quaeq; olim fuisse illinc Lucania, hinc Apulia, iisdem illis tem-
 poribus uocari coepta Basilicata, cuius regionis complura castella fue-
 re à Picinino direpta, agerq; fere omnis fruge, pecoreq; spoliatus. Cae-
 terum haec ipsa appellatio unde potissimum ducta sit, iure anceps est,
 ac dubium. Sunt enim qui existiment, haud satis tamen certis authori-
 bus, Constantinopolitano olim ab Imperatore regionem eam filiae, ac
 genero traditam dotis nomine. Veri autem alijs uidetur esse similis,
 à Basilio quodam, fortissimo uiro dictam, qui per illa tempora loca
 ea tenuerit, deq; regione ipsa, tractuq; omni Salentino Graecos indu-
 stria sua pepulerit, atq; Poenos. Verum nos quaestionem hanc posteris
 melius ingrenda relinquimus. Haec dū in Apulia, Capania, Sanoq;
 geruntur, Baptista Grimaldus in Brutios à Ioane missus, q̄ regioni pra-
 esset, cognito Robertoru aduentu, dū copias colligit, paucas post capta Cos-
 sentiam horis cum praesidio affuit, cognitaq; eius direptione, retro sta-
 tim mouit. Post Robertorum autem discessum (pleraq; enim oppida
 ab illis capta statim ad Andeguiensem rediere) Silani hyemauit. An-
 tonius uero Centilia cum Errichecti uxore apud Hypsicron dum de-
 sidet, seq; parem Robertis desperat, accessit ab Loisio Arenate qui
 mortuo patre, ipse è concubina genitus, nouerca capta, Arenas, a grūq;
 eius occupare omnem parabat, praesto illi affuit. Ineunte igitur uere,
 comparatis atq; instructis exeratibus, de communi sententia in plani-
 tiem quam Cratis amnis mediam secat, simul uterq; conueniunt. Bap-
 tista prior per Agelli, ac Petrae mala fines, montemq; qui interiaces
 Caruleios profectus, inde in planitiem peruenit. nec multos post dies An-
 tonius cum Alphonso fratre eodem proficiscitur, biduoq; post Loisius
 Caraciolus Neocastrensis Comes eodem quoq; cum accessisset, placuit,
 iunctis simul copijs, castra ad syluam transferre Tabulariam, quae se-
 cundum amnis ripas diffunditur. Hoc cognito Lucas Sansuerinius,
 qui cum praesidio partim Cossentiae, finitimis partim in oppidis hiema-
 uerat, equitatum undiq; suum ex hybernis euocatum, Lucios ad se ue-
 nire Silam per montem iubet. Quod hostes ubi sensere, ingenti a gre-
 stium manu Cossentinis è uicis coacta, qua Silae egressus esset, syluam
 longo spatio caedunt, stratisq; atq; obseptis ingentis proceritatis arbo-
 ribus, transitum impediunt, comparataq; finitimus è locis magna ar-
 matorum manu, nec minore pastorum omnis generis superiora occu-
 pant, ibiq; insidias struunt. Equitatus igitur syluam ingressus, nullo se-
 cum peditatu ducto, ipse securus, atq; insidiarum ignarus, ubi longus
 progressus, egressum impeditū, atq; obseptum conspicitur, consilij in-
 certus, atq; consternatus animo, tum uero in insidias delatum se intelle-

git, dumq; aliud alij consilium sequendum censent, repente maximis sublati clamoribus a greges immixti pastoribus, superioribus è locis magno impetu illati, equites confusos, nullo certo ordine, parum certo duce, cõsternatosq; adorti, locorũ ipsi piti, alios fugã parantes interceptiũt, resistentes alios uulnerat, parie ex egs loquijs, perticisq; deturbatam sparis, ac fustibus magis quã telis percipiunt, parie ense, aut hastis prostratos cædunt, captosq; ad unum penè omnes, armis, ac uestibus exuunt. secumq; ad uicos, atq; oppida captiuos ducunt. Ludum hunc fuisse magis quã certamen, illud planè docet, quod pastores, equorum, telorum, armorumq; uendendorum gratia, dum ad oppida uicinasq; ad urbes proficiscuntur, quo se strenuos, uictoresq; ostentarent, assumptis perticis, equisq; impositi, ingressi urbem, dũ concurrunt, dum pugnas meditantur, animaduersum est pastorũ alios, quæ arma protegendis erant eruribus, ea aptasse brachijs, alios quæ cubitis, ea genibus inseruisse. Itaq; in risum cum uerterentur qui ad spectandum plurimi conuenerant, iudicatum est à rudibus quoq; atq; bellorum ignaris hominibus, ingenium, quã uires corporis, admi- strando bello plus posse, fortunamq; tum denuum omnia sibi uendicare, cum prudentiæ locus nullus fuerit etiam inter maximas opes, potentiamq; relictus. Ex eo Antonius, ducesq; Andegauensiu, per agros urbium, quæ Ferdinando parebant, liberius discursantes, uicos plurimos diripiunt, prædamq; omnis generis in castra referunt, loquusq; uagati, terrore, atq; formidine populos implent. spoliatisq; impune agris aliorum, ac uillis, dum Cassanensium fines audentius populantur, strenue insecutis Cassanensibus, Nicolaũ Antoniu Rufum, adactõ per galeam telo, prostratum humi, ac confestim cæsum amittunt, uirũ & corporis, & animi uiribus pariter insignem. Hinc Rogianũ quoq; strenue magis quã feliciter adorti, aliquot militibus amissis, à fossa, mœnibusq; repelluntur. Hinc Sanctum Marcum tentare aggressi, exulibus deditiõem pollicentibus, fugati inde colubinarum, bombardarumq; multitudine, frequentibusq; explosionibus uetera in castra ad Tabulariam se recipiunt. Ex eo igitur duces ijs in castris desedere. Namq; Antonius per idoneos, ac fideles homines, quæ erat animi infirmitate, atq; ambitione, agitare cum Lucã coepit de sua cum Ferdinando conciliatione. Erat enim Lucã necessitudine Antonio coniunctus, quod utriusq; uxores ijsdem è parẽtibus sorores erãt, ex eaq; conciliatione uterq; existimabat rebus suis optime consultum iri. Itaq; primo petere Antonius, dein postulare etiam à Baptista coepit, Aman- team sibi urbẽ restitui, q; ea materno iure uxori deberetur, quo per

hanc causam (si negaretur) castris discederet, sin concederetur, ut haberet oppidum inferum ad mare situm, cuius opportunitate ad eas, quas animo agitabat res percommode uteretur. Baptista bonam primo spē Antonio polliceri, ille eo uehementius agere, ac nunc precibus, nunc muneribus cōtendere, dumq; alter cauet, alterius ne capiatur artibus, eo uentū est, ut uterq; ille causando, hic importune agendo tempus teneret, seq; alternatim frustrarentur. Tandē Antonius, ubi dari sibi omnino uerba sensit, ē castris cum Neocastrense abiit, ab uxore se arcessitum simulans, quod agri eius, atq; oppida illinc ab Iacobo Carrasā, Antonioq; Caibano assiduis uexaretur discursionibus, expugnato penē Bellicastro, repentino aggressu, militumq; ac ducum uirtute, hinc a Galeocto Baldasino impune populante, cum etiā compertum se habere diceret Masū Barresam ualidis cum copijs aduētare. Hūc Rex initio belli Venusiā cū praesidio praefecerat. isq; (ut erat acri ingenio, & magno atq; elato animo) multa fortiter, ac feliciter gessit. Nā non urbē modo eam ab hoste tutatus est, uerū cum Ioāne Melsiā Duce collatis saepius signis confluit, quibus in certaminibus non minus saepe uictor euasit q̄ uictus. Duo hi praestantes animis, ac bellicis laudibus duces nunq̄ manus conseruere, quin utrinq; summis conatibus, ingenibus animis, haud minore sua q̄ militum uirtute, imperatorijsq; artibus, ac muneribus decertauerint. Ioannes tamen suam ubiq; maiorumq; suorum nobilitatem praetulit. Ille, ut erat natura ferus, ac parū urbanis moribus, uix ab ingenio unq̄ discessit. Quo igitur Brutiorū rebus Ferdinandus prospiceret, Masium eo cum equitum ac peditum ualida manu mittere decreuit. Itaq; Antonius his usus causis in regionis ulteriora concessit, atq; haud multo post Sinopolim proficiscitur, eo consilio, q̄ Gulielmus Rufus, capto ab se Carolo Ruso Comite, patriuo suo, & oppidū & agrum illius omnem occupauerat, ut eorum ipse res opera sua componeret. Nam Ruforum familiae Errichecta eius uxor princeps erat, & ipse ambitioni seruies, sibi non minus q̄ uxori satisfacere cupiebat. Horum post discessum Baptista se se Bisimianum contulit, nec multo post, q̄ uici Cossentini, quaeq; hodie Casalia dicuntur, alij Ioannis, alij Ferdinandi partium erant, proq; tempore ac rerum euentu modo huic, modo illi apertius fauebant, decreuit Baptista munitionem apud Dominicos erectam occupare, eaq; occupata finitimos uicos diripere, Missis Rogerio Laino, Loisio Foga, et Nicolao Stabia, cū ea peditū atq; eqtū, quā tunc habebat copia. Illi strenue nauata opera munitionē capiūt, moxq; in praedā uersi, ut quē praedandi libido rapiebat, eo raptabundus ferri. Qui in uicijs erat, partim fugere, par

tim arma capere, seque resque suas ferro tueri, alius alij auxilio esse. modo
 hi, modo illi aut pelli, aut pelli, sauciare, aut sauciari. vulnera, cae-
 desque promiscuae, uictoria incerta esse. e Cossentia subsidia subinde mitti.
 eques, pedites misceri. cossodi equi. substerni pedites. e tectorum culminibus
 iacuta tela, tigna, truci, saxa, tegulae. plurimum ab alto uulnerari. superatium
 e clamatioe, ac cadentium gemitu caelum consonabat. Ia uero balistarum
 fragore, dumque arma franguntur, ac clypei, sclopetorum displasioe, et tonitru
 repercussa nemora uallesque mugiebant, ac circumsussumo lux e pugna
 tum oculis auferebatur. Ter eo die pro Aragonensium Andegauensium ue ui-
 ctoria, aut fuga uicorum populares instructi, atque i acie stantes, mutatis stu-
 dijs, in hoste, seque ipsos cominus uerterunt arma. Itaque centuriones, praefecti
 que dum nihil geri se gniter, nihil remisse administrari patiuntur, uix
 e balistis sagitta, aut e sclopetis pila, iacula ue e dextris in casum emissa.
 Et adhuc tamen mars ipse anceps erat, cum tandem post arma undique
 cruore sparsa, foedatasque tot cadibus uias, nox pugnaes diremit. Sa-
 tis autem copertum est, qui i initio pugnae commiserunt, eorum haud sane mul-
 tam fuisse manum, Andegauensem in lectum militum. post uero ad quinque
 millia armatorum, qui ad certamen diuersis e locis raptim concurrissent,
 manus contulerunt, e quibus caedere quingenti, plurimum uulnerati,
 ex Andegauensibus que suere capti, a factionis fautoribus, aut ab amicis,
 cognatis ue noctu ad suos remissi. In ea pugnae atrocitate, praefectorum
 ne, an militum, cuium, an que stipendia faceret, uirtus maior fuerit, eque ab
 utraque parte dubitatum, tanta ira, incensusque adeo militum ac popularium est
 oium animis dimicatum. Hac pugna nutiata Masius maturato itinere,
 instructis ad oppugnandum copijs, Bisimianum petit. Quod Baptista ueritus,
 Acrim se contulit, ratus posse illic cautius Masij se conatus frustrari. Il-
 le praemissis que deditioe minitabundi tentaret, cossesum ubi in conspectum
 uenit oppidi, auibus dedentibus Bisimianum recipit, diebusque aliquot mi-
 liti de itinere fesso concessis, iteri oppugnationi necessaria comparat, quibus
 comparatis ex improuiso Acrim adoritur. committitur pugna uaria, a-
 trox, cruenta, oppidanis pro sua, coniugum, liberorumque salute, ac libertate
 pugnantibus, hoste pro praeda, pro uictoria, que eo expugnato oppido, ni-
 hil sibi reliquum futurum ad uictoriae arbitraretur. ducibus e ipsi utriusque
 suos hortantibus, ac nunc ante illorum ora manum cossesentibus, nunc alios pe-
 ctore apprehensos, alios tergo impulsos in aduersarium imittentibus, mar-
 te intra uallum modo, modo extra munitiones seuiete. Itaque multis utriusque
 caesis, aut uulneratis, non paucis uallo deiectis aut e rupibus deturbatis,
 aedificijs quoque uallo proximis immisso igni, ab ortu solis ad noctem ua-
 rio certamine, dubioque euentu pugnatum est. Dirempta a nocte pugna

Masius, quod fessis omnibus, vulneratis compluribus, nocturnis iter in tenebris peragendum esset, per loca saltuosa, equitibusq; parum com-
moda, hæc ueritus noctem sine tabernaculis, absq; uictu ullo, sub dio,
breui in campo, qui duos intra tumulos, non adeo ab oppido procul
iacet, summa sua solitudine, ac militum consternatione egit, subinde
trepidantium, ne finitimus a populis, qui Martiano parebant, auxi-
lijs arcessitis, tumultuario ab illis adortu intercepti trucidarentur. Sub
auroram igitur equis, qui de vulnere inuites erant, quiq; animam iam
agebant militibus in campo relictis, Bisinianum, quod quatuor aberat
passuum millibus, citato gradu redijt. Iisdem quoq; diebus Octavianus
Montistorius, Masij præfectus, circiter millibus passuum tribus ab Rē
da, cum in uico consedisset quanquam a se pro tempore munito a Cos-
setinis exulibus, qui iter eius obseruabant, nocturno aggressu supe-
ratus, uix ipse solus euasit, cæteri ad unum omnes capti, turma inte-
gra uirorum atq; equorum amissa. Repulso ab Acris Masio quod dif-
fideret, ut se post id oppido potiturum, multa diu animo cum agitasset,
uisum est tandem, quod per Milanum egit exulem, ut is explorato un-
diq; oppidi situ, cognitisq; oppidanorum, ac Baptista nocturnis insti-
tutis, ac moribus, cum Blancino acris, ac ueterano milite, oppidum mi-
nime muris cinctum nocturnis usus tenebris ingrediatur, singulaq;
exploraret. Quod ubi ab utroq; factum est, Masiusq; de oppidanoru
institutis omnibus ab ijs edoctus est, consilium inijt, ut ij lectis cum mi-
litibus, ijsq; partim elypeatis, partim sclopetarijs, balistarijsq; sub pri-
mam noctem deceptis uigilibus flumen peruaderent, ac monte supe-
rato, ubi collocata prima custodia oppidanorum erat, cæsis uigilibus
illic operirentur, quo ad ipse in plano cum copijs instructus, paratusq;
adesset. Est autem Acris summo in monte posita, paucissimis locis mu-
ro, cæterum uallo, ac rupibus undiq; ferme cincta. Circiterq; duobus
millibus ab oppido passibus decurrit Cotilis fluminus, a cuius uado ad
ipsum usq; oppidum sensim assurgit arduo ascensu, montis dorsum, quæ
Serronem incolæ uocant. Ad uadum Baptista consueuerat singulis no-
ctibus uigiles disponere, qui per tenebras occuparentur, si qui flumen
transirent, statim id remuntiaturi. Igitur tranato amne, cum ob præ-
fecti negligentiam, uigiles nulli ea nocte flumen obseruarent, militesq;
cum Milano, ac Blancino præmissi, taciti, absq; ullo omnino strepitu ad
custodiam peruenerunt, summo silentio custodes inugulant, deq; suoru
numero lectos substituunt, qui oppidanis signa de more custodiu antea
quidem explorata & cognita, redderent. Cum uero, accepto signo,
ubi aliquatulum quiesissent, Masium adesse cum copijs sensere, magno

impetu oppidanis quiescentibus nullum transcendunt, Gattumq; cen-
 turionem qui nullum custodiebat inermem, ac semisomnem capiunt,
 inde clypeati primi, post eos sclopetarij balistarijque occupatis vijs in fo-
 rum irrumpunt. Quo a' auibus, ac militibus concursum cum esset,
 magnis utrinque sublatis clamoribus acre committitur praelium. Inter
 hæc Masius portam conatus diffringere, ab illis qui eod' concurrerant,
 magno nisu repellitur, alijs tandem atque alijs succedentibus, facta est
 ferro p' portam uia. Milites turmatim ingressi, qua conferti irrumpunt,
 gladio sibi iter pandunt. Multa omnis generis hominum cædes passim
 facta. Baptista reptiæna re percussus, alio atque alio dimissis militibus,
 ipse cum paucis, ueteris ad aras tumultum confugit, illicque contra ir-
 rumptentes aliquantum cum stetisset, tandem superatus, ac pene ar-
 cumuentus ab hostibus, fuga sibi per rupes asperas, confragosaque mon-
 tis loca uix consuluit, ac beneficio noctis usus, cum exiguo familiarium
 numero Longobucum (sunt autem qui Themisen olim hanc fuisse, pro-
 pter metallorum uenas arbitrentur) se recipit. Capto igitur oppido, co-
 uersi ad prædam milites nihil sibi reliqui, non ad prædam, non ad
 crudelitatem fecere. Sacra, profanaque in promiscuo cuncta habita.
 Ducis ipsius iussu Nicolaus Clanceoffus serra per dorsum lumbosque
 adacta, medius seatur, rarum profecto, ac pene inexcogitatum sceni-
 tæ genus, ac supplicij exemplum. Inde haud multos post dies Catan-
 tianum profectus, repetino mox ad ortu Simarim cum tentasset, re infe-
 cta alia atque alia uia aggreditur. Id oppidum quod esset in edito situm,
 quadamque e parte rupibus immuneret, ea minus diligenter a uigili-
 bus noctu custodiebatur. Itaque nocturno tempore ad motus scalis, ma-
 gno silentio Masius illam non exiguo armatorum numero occupat, qua
 occupata cum exercitus ab aduersa ei parte muros aggressus esset, illi
 superiore e loco magno impetu, maioribus clamoribus illati intentos
 praelio oppidanos a tergo inuadunt, alios cædunt, alios mulnerant. hos
 e propugnaculis deiciunt, illos proiectis armis capiunt, breuique poti-
 ti oppido illud diripiunt. Quod peruetustæ, ac maxime celebris quon-
 dam urbis Sibaris reliquias esse, sunt que existiment, quippe cum haud
 multum inde loca dirutæ urbis uestigia ostendantur. Interea Alphonsus
 Centilia tribus cum equitum turmis, non satis numeroso peditatu,
 eoque maiore e parte tumultuario, Rocellam obsidebat. Id castellum abest
 Catantiano, circiter sex passuum millibus. Castra eius hic stagnone munie-
 batur, illinc amne Coragio, que circiter quingentos passus ab castris præ-
 terlabebatur. Id Masio cum esset cognitum, quatuor cum equitum turmis, ac
 mille ferè peditibus, septingentis ite armatis partim equibus, partim

peditibus, qui eum lecti è caibus secuti sunt, Catantiaro mouit, se-
 cundumq; torrentem Masentium profectus, collem occupat Pergellu
 nomine, qui ab Coragio quingentos ferme passus distat, eo consilio, ut
 cum Alphonso confugeret, a quo paucis ante diebus prouocatus ad cer-
 tam fuerat. Alphonsus cõsidentem eum in tunulo conspicatus, instru-
 cta acie confestim aduersus illum mouit, amnemq; prætergressus, sub
 collem in uia constitit, haud procul ab hora maritima, illic cum hoste
 manum conferturus. Contra Masius ubi transeuntem Coragium, atq;
 aduersum se uenientem hostem instructa uidit acie, suos è colle turma-
 tim instructos descendere in planum iubet. Quod si Alphonsus quo
 impetu uenerat, in primos confestim irruisset, nimirum profugatis ad
 uersarijs, captisq; ut quisq; è monte descendebat, suis incolumibus, uo-
 ti compos in castra redisset, cuius rei suis cum esset a præfectis am-
 monitus, iuuenili animo magis q̄ ex ipsa re sumpto consilio, auersatus
 præfectorũ sententiam, Atqui inquit descendere omnis patiar ad unũ
 cunctos captiuos ducturus, ne cladis eorum nũtius ad urbem redeat.
 Stabat in acie Alphonsus tribus cum turmis, præerat alteri ipse, al-
 teri Antonius Caraciolus. tertiæ Ioannes Cola, & ipse Caracio-
 lus. Peditatum moderabatur Galassus Ascarus. Masij copiarum
 præfecti erant Loisus Sangrius, alter Loisus Longobucus, tertius
 item Loisus Gentilis, Octavianus Montistorius, & Colecta Castel-
 lius. Initum est prælium ingentibus uirinq; animis, stetitq; uirinq; im-
 mota acies diutius, cum interim multi uulnerarentur eq; uiriq; du-
 cũ præsentia ad singulas cohortationes pugnam instaurabat, & ipsi
 pugnam edebat duces ante suorũ oculos. cõsictus maior q̄ pro equitũ
 numero. ipsaq; paucitas uirtutẽ excitabat, q̄ singuli à duce suo cõspicie-
 batur, et duce qsq; suũ cõspiciebat, nec pedes superari se ab eqte uirtute
 patiebatur. Itaq; offirmatis ab utraq; parte animus uulnera infligebã-
 tur. pediti pedes, equiti eques, singulis pene singulis, aut gladio, aut ha-
 sta sibi aduersi dimicabant. hinc atq; illinc balistarij, sclopetarij; uix
 in cassum aut pilas fundebant, aut sagittas. eratq; euentus pugne du-
 bius, ac mars ipse anceps. cũ repẽte Galassus balistaria transfixus sa-
 gitta, ex equo moribundus corruit, eodemq; simul momento aliquot
 cum eo, qui iuxta pugnant. Casu quorũ consternati pedites, parũ
 militiæ assueti, cessere primum loco, mox terga simul cuncti uertere.
 Quorum fuga circumdatus a Masij milite Alphonsus, uiribus, auxi-
 liisq; destitutus capitur. uix pauci ex eo numero euasere. castra statim
 direpta. Victor Masius cum præda, captiuisq; Catantiarũ redijt, ma-
 gna ciuiũ lætitia, ac gratulatiũ acclamationibus urbẽ ingressus. Per

idem tempus Ioannes Trauersus, Antonius Turrius Stephanus Male-
nus, et Ioannectus Moranus, qui Martiani copijs Scillacensi in agro
præerant, fines Sanctæ Seuerinæ populati, ingentem pecorum omnis
generis prædam, multosq; mortales secum captiuos perduxere. Post
eam prædâ è præfectis quisq; cum suis loca ad sua redijt. Trauersus,
ac Turrius Netensem in agrû se contulere. Quæ res cum à Iacobo
Balestra, impi gro, maximeq; exercitato equite, Antonello Caibano si-
gnificaretur, consiliû Antonellus inijt sub prædâdi specie, utriusq; in-
tercipiendi. Itaq; dispositis secundû Netû flumiû insidijs circiter quin gē-
tos passus ab oppido Rocæ, cui est de flumine agnomē inditû, Balestrâ
præmisit cû paucis, q; Rocæ portis insultans, hoste extra oppidû, repen-
timum ad tumultum extraheret. Trauersus, ac Turrius gregarijs ti-
mentes, qui pabulatum ierant, ex oppido egressi nullo ordine, ipsi eo-
rumq; equites parû instructi Balestrâ consulto fugentem trans flu-
men insequuntur. Quod Antonellus ubi animaduertit, ex insidijs re-
pente prodiens illos circumuenit. Circumuenti dum elabi ex insidijs,
summus conantur uiribus, transfixi uterq; alter per tempora, alter per
ilia adactis sagittis, collapsi ex equis cæduntur. Cæteri capti. Antonel-
lus uictor magna præda, eximijs cæsorû spolys è pugna redit. Hu-
ius uiri fidē, consiliû, fortitudinē, sunt qui tollentem in cælum Ferdi-
nandû sæpius audierint, cum illius ingenio acceptum referret, quod ea
regio toti passim rebellantibus, breui pacata, imperiû accepit, idq; eo
apparere admirabilius, quod Antonellus omnē adolescentiâ, primâ
etiâ inuentuē in literarû egerat studijs, otioq; ac libris deditus, post
uero bellicis cû se negocijs iradiisset, eod laudis, atq; authoritatis pro-
cessit, ut et consilio præcipue bonus haberetur, et cõferendis mambus
maxime audax, nec minus dux prudēs, q̄ miles strenuus, incipiēdis,
atq; administrâdis rebus ubiq; par. Hæc dũ in Brutijs administrâtur,
Ioannes Vingtimitius à Ferdinâdo missus, propter ætatis authorita-
tē, ac rerû gestarû gloriam, mari ad Brutiorû litus prouectus, Anto-
nû adijt, quodq; de cõciliatione prius agitatum esset, cû illo transegit,
quibus transigendis illud etiâ effectû est, uti Ioanna Antonij, filia Ma-
sio desponderetur, conditionibus ex amborum sententia scriptis, uti
sua Antonij, liberorûq; eius essent oppida, agri, et bona quæcûq; uxo-
ri hereditario iure deberetur, quæq; ipse olim tenuisset, Masius Ca-
strinuillari Dux declararetur, cû ijs agris, oppidisq; quæ ipse belli iu-
re tum teneret. His cõuentis, hacq; rerû gestarû gloria elatus Masius,
in fines Terræ Nouæ uniuersis cum copijs digressus, oppidû ipsum stru-
tum recipit, itemq; Sanctum Georgium, è cuius arce Rogerium Ori-
liam, equitem Neapolitanû, duosq; item alios nobiles uiros è summis

arcis pinna culis in rupes maxime præruptas deiici iussit, spectaculum
 sanè horredum, immane, nouum, atq; ob crudelitatem, ea tempestate,
 per Italiam ab amicis, aduersarijsq; iusta nobilitatum. Sunt qui factum
 excusent, quod cum Ioannes Barresa Masij frater in foro Cos-
 sentino, nulla honesta causa à popularibus in frustra concisus esset,
 hoc genere uindictæ ulcisci fratris ipse interitum uoluerit. Inde ad-
 uersus Galeoctum Baldastrum profectus, qui, ut erat fluxa fide, ad
 Andegauensem iam desciauerat, scalis noctu summo silentio adnotis,
 urbem nomine Oppidum cepit, ac captam diripit, Larq; cum præ-
 da ad Terram Nonam reuersus illic hyemauit, ac per speciem colloquij,
 ueterisq; consuetudinis Marinum Curialem, qui Giracum tenebat,
 capere dum intendit, ille re per amicos cognita, dolum, atq; insidias
 fuga maxime improuisa uitauit, tanta celeritate usus, ut equus, quo se
 rebatu, de nimio cursu in itinere exanimaretur. Inerant autem ingen-
 tes Masio uirtutes tum corporis, tum animi, maxime firma laborum to-
 lerantia, frigidis, calorisq; patientia æque magna. uictus eius ple-
 runq; militaris. V estus pro tempore, quiq; inter alios uix excelleret.
 perferenda inedia militibus ipse suis exemplum erat. honoris, glo-
 riæq; appetitio insatiabilis. habendi cupiditas infinita, nec minus ut
 multa largiretur alijs, quam ut ipse possideret quam plurima, peri-
 culorum incredibilis despicientia, difficultumq; inceptorum summa
 audacia. Ita tamen, superbiaq; uastum eius, uixq; sui capacem ani-
 mum deformabant. Ita q; pace parata, compositisq; regijs rebus, Nea-
 poli agens, obuium cum haberet Ioannem Spatharum, hominem
 sibi aduersum, ac maxime infensum, qui salutandi Regis gratia in
 arcem accedebat, ira atq; impotentia præceps, gladio illum obrun-
 cat. qua è re in carcerem coniectus, aliquot post annos illuue, atq; pe-
 dore obsitus, squalensq; diè illic obiit, uir utiq; dignus mitiore animo
 qui esset præditus, quiq; si nõ magis grato, minus saltem se uero prin-
 cipe usus esset. Anni huius exitu, in campis qui beneuentum inter Api-
 cumq; interiacent, foedum certamen inter coruos, miluiosq; exortum
 est, siue ostentum illud fuerit, prognosticumq; futuræ ad Troiam pu-
 gnæ, seu naturalis contentio, quod multitudine locustarũ ijs in campis
 eo autumno prognatarũ, quibus alites ipsi uescantur, pugnatum sit, ob-
 pastus cupiditatem. Primo igitur è certamine (nam bis pugnatum est)
 qd miluij acrioribus, magisq; falcatis armati essent unguibus, alijsq;
 uteretur patientioribus, maioresq; captaret auras, corui cū discessissent
 inferiores, paucis post diebus, ac si imploratis aliunde auxilijs, rediere,
 desiore a gmine generis sui uolucrũ. Quod idè factitatu à miluijs. Cæ-
 pta igitur

pta igitur acri in aere pugna, corui sensim quasi inuito consilio, arteq;
 hac usi, intra uineta subsidere, stantesq; aut sup uitibus iã defrondibus,
 aut super editioribus ramis, truncò ue eminentioribus rostra subrigebãt,
 in grueterisq; alis atq; unguibus miluios suffodiebant rostris, quasi pu-
 gionibus. Itaq; cernere erat cadentes passim atq; exenteratos miluios,
 singulorumq; ad casum conclamare coruos, crocitatũq; significare ui-
 ctoriam, & tanquam cohortari aciem cantu, atq; excire pugnantes.
 Quo pugnae genere cum certatum esset diutius, plenis tandem cadent-
 ium miluorum campis, ipsi tanquam in insidias delatos se intellegen-
 tes, pugnam deseruere, confessi uolatu fugam, atque alitis hostis super
 stragem uolitantis uictoriam. Hic uero elatus uictoria coruus, atq; in
 eadem uersus, in stratos humi miluios seuire, iramq; ac rabiem exer-
 cere, conficere rostro semineces, atq; e mortuorũ aut capitibus cerebrũ
 eruere, aut hausta e uisceribus intestina trahere unguibus, carpere præ-
 cordia, ac discindere armos rostris. denum nihil iræ reliquum face-
 re, nihil non permittere rabiei. Atq; ex hoc certamine, uictor plures
 dies, perinde ac direptis hostium castris liber, lætusq; passim fereba-
 tur. Hanc pugnam, uolucrumq; conatus tantos plurimi mortales spe-
 ctatum cu uenissent, quo stragem ipsi cernerent, per uineta, camposq;
 uagabantur. Itaq; alij pugnae genus acre, cruentumq; stragem alij tã
 tam mirabantur. Erant qui uulnerum uastitatem, & congestos quasi
 cæforum aceros suspicerent, nemo tamen, qui non futurum breui cõ-
 tendentium exercituum auguraretur certamen, partisq; alterius cala-
 mitatem. Eodem anno in Arenate Brutiorum agro mula equum pe-
 perit, pilo flauo, crinibus rutilis, oculis rufis, quem post Loisius Are-
 nas ad Ferdinandum misit.

FINIS.